

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 7.10.2002
KOM(2002) 548 slutlig

2002/0242 (CNS)

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV

**om villkoren för tredjelandssmedborgares inresa och vistelse för studier, yrkesutbildning
eller volontärarbete**

(framlagt av kommissionen)

MOTIVERING

1. BAKGRUND

- 1.1. I enlighet målsättningarna i resultattavlan för framstegen i skapandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen¹ lägger kommissionen fram ett förslag till direktiv om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete. Förslaget kompletterar de förslag om invandring i anställningssyfte² och familjeåterförening³ som redan lagts fram i syfte att tillnärma medlemsstaternas lagstiftning om inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare och skapa en fullständig rättslig ram för tredjelandsmedborgares rätt till inresa och vistelse med hänsyn till syftet med vistelsen. Det har nu beslutats att det inte kommer att läggas fram något förslag om tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för alla andra syften än de som redan regleras i andra direktivförslag. Ett sådant förslag skulle ha varit en sorts parallell till direktiv 90/364/EEG av den 28 juni 1990 om rätt till bosättning⁴ för unionsmedborgare som inte har denna rätt i kraft av andra gemenskapsrättsliga bestämmelser. Faktum är att rätt till inresa och vistelse för det relativt lilla antal personer som hör till denna kategori kan regleras adekvat i medlemsstaternas nationella lagstiftning i nuvarande fas av tillnärmningen av invandringslagstiftningen. Om det sedermera skulle uppstå ett behov av gemenskapslagstiftning i denna fråga kommer kommissionen att kunna använda sin initiativrätt för att komplettera den rättsliga ramen. Därmed har kommissionen, vad gäller åtgärder på invandringspolitikens område, lagt fram de förslag som behövs för att genomföra artikel 63.3 a och artikel 63.4 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, i dess ändrade lydelse efter Amsterdamfördraget. Kommissionen har således i detta avseende slutfört uppdraget från Europeiska rådet i Tammerfors, som i punkt 20 i slutsatserna från den 15–16 oktober 1999 "erkänner behovet av tillnärmning av nationell lagstiftning om villkoren för rätt till inresa och vistelse för medborgare i tredje land" och därför kräver "att rådet, på grundval av förslag från kommissionen, snabbt fattar beslut om detta".
- 1.2. Migration som syftar till studier, yrkesutbildning eller volontärarbete är per definition temporär och påverkar därmed inte arbetsmarknaden i värdlandet. Migration för dessa syften kan även ses som ett ömsesidigt berikande. Utöver migranterna själva som gynnas direkt, kan ursprungslandet och värdlandet dra fördel av denna form av migration, som dessutom bidrar till större förståelse mellan olika kulturer i allmänhet. Mottagandet av tredjelandsmedborgare för dessa syften har därför länge setts med välvilja, särskilt när det gäller studerande inom högre utbildning. Detta framgår bland annat av rådets resolution om tredje lands medborgares rätt till inresa och vistelse i Europeiska unionens medlemsstaters territorium för studier⁵ som antogs av

¹ Halvårsuppdatering för första halvåret 2002, KOM(2002) 261, s. 23.

² Förslag till rådets direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare (KOM(2001) 386).

³ Förslag till rådets direktiv om rätt till familjeåterförening (KOM(1999) 638) och ändrade förslag till rådets direktiv om rätt till familjeåterförening (KOM(2000) 624) och KOM(2002) 225).

⁴ EGT L 180, 13.7.1990, s. 26.

⁵ EGT C 274, 19.9.1996, s. 10.

ministerrådet den 30 november 1994 inom ramen för det samarbete kring rättsliga och inrikes frågor som inrättats genom Maastrichtfördraget. Vissa medlemsstater har i allt högre utsträckning antagit program som drar till sig studerande från tredje länder.

- 1.3. Antalet studerande som deltar i internationellt utbyte har aldrig varit så stort som idag och efterfrågan på internationell utbildning och möjligheter att studera i andra länder ökar oavbrutet. En av Europeiska gemenskapens målsättningar på området för utbildning och yttre förbindelser är att ge Europa som helhet en ställning som ett världsledande expertiscentrum för utbildning och att bättre dela med sig av kunskapen i världen, vilket bidrar till att sprida värden som mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen, som gemenskapen står för. I en gemensam förklaring i Bologna den 19 juni 1999 uttalade utbildningsministrarna från 29 europeiska länder att "samhällens vitalitet och effektivitet överallt mäts efter hur deras kultur uppfattas i andra länder. Vi måste se till att det europeiska systemet för högre utbildning har en dragningskraft som gör rättvisa åt Europas utomordentliga kulturella och vetenskapliga arv". Erfarenheterna har visat att mottagande av ett stort antal tredjelandsmedborgare inom europeiska utbildningsinstitut, särskilt på master- och doktorandnivå, kan påverka kvaliteten och dynamiken hos utbildningssystemen i Europa positivt. Utbildningsinstituten kommer att uppmuntras att utveckla kvalitetsutbildningar som är anpassade till utbildningens internationalisering och de studerandes ökade rörlighet. Den tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier som föreslås kan bidra till att förverkliga målsättningarna genom att underlätta inresa och vistelse för de berörda grupperna. Därmed bidrar förslaget indirekt till utvecklingen av en utbildning av kvalitet, en målsättning som anges i artikel 149 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och tillsammans med förslaget om att inrätta programmet Erasmus World⁶ ingår i den strategi för att utöka samarbetet med tredje land inom högre utbildning som kommissionen lade fram den 18 juli 2001⁷.
- 1.4. Flera medlemsstater erbjuder allt oftare möjligheter för vissa tredjelandsmedborgare att stanna kvar i landet som arbetstagare efter avslutad utbildning, åtminstone under en begränsad period, för att komma till rätta med de underskott på kvalificerad arbetskraft som kan förekomma på arbetsmarknaden. Ändring av tredjelandsmedborgares status från studerande till arbetstagare regleras i förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare⁸, där det i artikel 5 anges att ansökningar om uppehållstillstånd får lämnas in direkt på den berörda medlemsstatens territorium om den sökande redan vistas lagligen där. Om man vill underlätta tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier krävs emellertid kompletterande åtgärder för att inte förvärpa den kompetensflykt från söder till norr som redan antagit aldrig tidigare skådade proportioner. Dessa kompletterande åtgärder ingår i det samarbete med ursprungsländerna som i slutsatserna från Tammerfors tas upp bland det som är absolut nödvändigt för att skapa en samlad migrationspolitik. Åtgärderna bör i första hand

⁶ Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett program för att höja kvaliteten i den högre utbildningen och främja interkulturell förståelse genom samarbete med tredje land (KOM(2002) 401).

⁷ KOM(2001)385.

⁸ KOM(2001)386.

inriktas på att genomföra gemenskapens och medlemsstaternas åtagande enligt artikel 13.4 tredje stycket i Cotonoukonventionen av den 23 juni 2000, nämligen att med avseende på utbildningen i en medlemsstat se till att nationella och regionala samarbetsprogram inriktas på att tredjelandsmedborgare från AVS-länderna (länderna i Afrika, Västindien och Stillehavslanderna som har undertecknat Cotonoukonventionen) återvänder för att arbeta i sina hemländer efter avslutad utbildning.

- 1.5. Viljan att underlätta tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete måste förenas med en ständig strävan efter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Detta förslag innehåller därför bestämmelser som är tillräckligt allmänt avfattade för att ge medlemsstaterna det manöverutrymme de behöver för att vägra rätt till inresa och vistelse eller avbryta vistelser för tredjelandsmedborgare som utgör ett hot mot den allmänna ordningen och säkerheten (artiklarna 5 och 15.2). Att de olika typer av uppehållstillstånd som omfattas av förslaget utom i vissa undantagsfall har en giltighetstid på högst ett år eller i princip behöver förnyas årligen kommer att främja mycket noggranna kontroller från medlemsstaternas sida.

2. BAKGRUND OCH FÖRSLAGETS ÖVERENSSTÄMMELSE MED KOMMISSIONENS ÖVRIGA INITIATIV

- 2.1 Innehållet i detta direktivförslag har redan tidigare behandlats helt eller delvis i ett antal texter och förslag som utarbetats på EU-nivå. Resolutionen om tredje lands medborgares rätt till inresa och vistelse i Europeiska unionens medlemsstaters territorium för studier antogs av ministerrådet 1994 (se ovan under punkt 1.2.). Förslaget till rådets rättsakt om utarbetandet av en konvention med bestämmelser för tredjelandsmedborgares rätt till inresa och vistelse i medlemsstaterna, som antogs av kommissionen 1997⁹, innehöll bestämmelser om inresa och vistelse för studier, yrkesutbildning och andra ändamål, men följdes aldrig upp till följd av Amsterdamfördragets ikraftträdande.
- 2.2 För att ge underlag till de förberedande diskussionerna om detta direktivförslag har International Centre for Migration Policy Development (I.C.M.P.D.) på kommissionens begäran genomfört en komparativrättslig studie. Resultaten offentliggjordes 2001 av Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, under titeln *Admission of third country nationals to an EU Member State for the purposes of study or vocational training and admission of persons not gainfully employed*. Kommissionen har även bedrivit intensiva samråd på grundval av ett internt diskussionsunderlag under arbetet med att förbereda förslaget. Utöver bilaterala samråd med delegationer bestående av tjänstemän från olika berörda myndigheter i medlemsstaterna, har synpunkter inhämtats från en mängd organisationer som arbetar med frågor om utbildning, yrkesutbildning, volontärarbete och migration samt från arbetsmarknadens parter. Samråden har ägt rum på såväl EU- som medlemsstatsnivå. Resultaten av dessa arbeten har gjort det möjligt att berika och förbättra förslagets innehåll på en rad punkter.

⁹ EGT C 337, 7.11.1997, s. 9.

3. FÖRSLAGETS MÅL OCH HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

- 3.1. I förslaget skiljs mellan fyra kategorier av tredjelandsmedborgare: studerande, utbyteselever, oavlönade praktikanter och volontärer. Rätt till inresa och vistelse för studier omfattar i första hand högre utbildning, eftersom den internationella rörligheten är störst på den nivån. Rätt till inresa och vistelse för yrkesutbildning omfattar förvärvande av yrkeskompetens i ett privat eller offentligt företag eller i ett offentligt eller privat yrkesutbildningsinstitut. Förslaget innehåller bestämmelser som syftar till att främja elevutbyte på högstadie- och gymnasienivå mellan Europeiska unionen och tredje länder. Tanken är att stimulera unga i tredje länder att upptäcka kulturen i EU-medlemsstaterna, särskilt med tanke på att de kan känna sig lockade att återvända för högre studier i sitt tidigare vädland. Direktivförslaget innehåller också bestämmelser om volontärer, som kan ha svårt att få uppehållstillstånd eftersom de varken är arbetstagare (det betalas inte ut någon lön) eller studerande (i brist på registrering vid ett utbildningsinstitut), och därför ibland inte anses kunna hänföras till någon särskild kategori av migranter.
- 3.2. Utöver allmänna villkor för inresa och vistelse innehåller förslaget särskilda villkor för var och en av de fyra kategorierna. Dessa villkor utformats så objektivt som möjligt för att underlätta inresa och vistelse på de grunder som anges i punkterna 1.2 och 1.3 och samtidigt bevara medlemsstaternas utrymme för egen bedömning. Utöver garantier om att personerna i fråga har tillräckliga tillgångar för att kunna försörja sig själva under vistelsen måste det främsta kriteriet för tredjelandsmedborgares rätt till inresa och vistelse för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete vara att de har antagits vid ett utbildningsinstitut, deltar i ett elevutbytesprogram, har undertecknat ett avtal om yrkesutbildning eller deltar i ett volontärprogram. Vad gäller tillgångskriteriet föreslås att medlemsstaterna offentliggör de belopp som studerande och praktikanter måste ha till förfogande varje månad för sin försörjning. Vilka krav som skall ställas på utbyteselevers och volontärarbetares tillgångar avgörs dock av värdfamiljerna respektive de organisationer som genomför volontärprogrammen, som har att ombesörja volontärernas behov.
- 3.3. Studerande måste få ökade möjligheter att röra sig mellan medlemsstaterna så att unionen kan följa med i utvecklingen mot en alltmer internationaliserad undervisning. Härvid måste man göra åtskillnad mellan två situationer. Den första gäller tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i unionen för studier, där artikel 7 i direktivförslaget enligt väl definierade villkor tillerkänner en person som redan har uppehållstillstånd i en medlemsstat rätt att vistas också i en annan medlemsstat för att följa en del av sitt studieprogram eller komplettera detta med ett nytt studieprogram. Den andra situationen avser tredjelandsmedborgare som redan vistas i Europeiska unionen, men som inte omfattas av detta förslag på grund av att det i förslaget till direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rättsliga ställning finns en bestämmelse (artikel 16.1) som, när de väl har uppnått ställning som varaktigt bosatta (dvs. efter fem års laglig och oavbruten bosättning), ger dem rätt att vistas i en annan medlemsstat för att bedriva studier eller yrkesutbildning där. Förslaget innehåller vidare en bestämmelse som syftar till att underlätta inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare som deltar i vissa gemenskapsprogram om ökad rörlighet till eller inom Europeiska unionen (se artikel 5.2).

- 3.4. Med hänsyn till studiekostnaderna och till att alltför många studerande tvingas arbeta parallellt med studierna för att finansiera dessa, innebär förslaget att studerande och eventuellt också oavlönade praktikanter generellt ges en begränsad tillgång till arbetsmarknaden. Gränserna för hur mycket dessa kategorier får arbeta per vecka kan medlemsstaterna fastställa själva inom intervallet 10–20 timmar per vecka. Samtidigt ges medlemsstaterna möjlighet att kräva att personerna i fråga redogör för sin eventuella yrkesverksamhet, så att det kan kontrolleras om begränsningarna verkligen respekteras.
- 3.5. Förslaget innehåller även vissa procedurregler. Dessa ger tredjelandsmedborgare möjlighet att lämna in en ansökan om uppehållstillstånd på plats i den berörda medlemsstaten, dock med undantag för personer som har visering för kortare vistelser än tre månader. Utöver den maximala tiden för utfärdande av uppehållstillstånd och viseringar som, förutsatt att den ansökan som lämnas in är fullständig, uppgår till 90 dagar, ger förslaget en rättslig grund för vissa medlemsstaters praxis att skynda på handläggningen av ärenden om inresa och vistelse för studerande och elever genom avtal mellan medlemsstaternas invandringsmyndigheter och utbildningsinstitutioner eller organisationer som genomför elevutbytesprogram. Tanken är att denna praxis skall kunna spridas till alla medlemsstater i unionen. För att sprida kunskaperna om utbildning och yrkesutbildning som tillhandahålls i EU också i tredje länder uppmanas medlemsstaterna att öka sina ansträngningar att skapa en öppenhet som gör att tredjelandsmedborgare kan få tillgång till information om de utbildningsinstitutioner och de utbildnings- och yrkesutbildningsprogram som de kan söka sig till i EU-medlemsstaterna samt om de villkor och förfaranden som gäller för rätt till inresa och vistelse i medlemsstaterna.

4. VAL AV RÄTTSLIG GRUND

- 4.1. Den rättsliga grunden för förslaget har fastställts med hänsyn till målsättningen, nämligen att reglera villkor och förfaranden för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorier för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete. Det handlar alltså inte om villkoren för att få studera vid utbildningsinstitut eller delta i yrkesutbildning, som också i fortsättningen är en fråga för medlemsstaterna och eventuellt de berörda institutionerna, organisationerna eller företagen. Förslaget innebär således inte att medlemsstaterna måste öppna sina utbildnings- och yrkesutbildningssystem för tredjelandsmedborgare om de inte redan tidigare har tillträdde till dessa, och inte heller att sådan yrkesutbildning som avses i förslaget (till exempel praktik inom företag) måste införas om ett sådant system saknas. I artikel 63.3 a och 63.4 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen i dess ändrade lydelse efter Amsterdamfördragets ikraftträdande den 1 maj 1999 föreskrivs att rådet skall besluta om åtgärder som avser invandringspolitiken inom bland annat följande område: "a) Villkor för inresa och bosättning, normer för medlemsstaternas förfaranden för att utfärda visering för längre tid och uppehållstillstånd, inbegripet sådana som avser familjeåterförening." Denna bestämmelse har valts som rättslig grund för direktivet.
- 4.2. Detta förslag skall följaktligen antas enligt det förfarande som anges i artikel 67 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, vilket innebär att rådet

beslutar enhälligt på förslag av kommissionen eller på initiativ av en medlemsstat och efter att ha hört Europaparlamentet. Eftersom förslaget baserar sig på avdelning IV i fördraget kommer Danmark inte att delta i antagandet av direktivförslaget, och i enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning som är bifogat Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen är det inte bindande för eller tillämpligt på denna medlemsstat. Enligt artiklarna 1 och 2 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning är förslaget inte heller tillämpligt på Förenade kungariket eller Irland, om inte dessa medlemsstater beslutar annat i enlighet med bestämmelserna i nämnda protokoll.

5. SUBSIDIARITET OCH PROPORTIONALITET

- 5.1. Europeiska gemenskapen saknar exklusiv behörighet på de områden som ingår i avdelning IV ("Visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer") i EG-fördraget. Enligt subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna får gemenskapen vidta åtgärder endast om målen för den föreslagna åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, varvid gemenskapens åtgärd inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå fördragets mål. Direktivförslaget uppfyller dessa kriterier.
- 5.2. Villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för studier, yrkesutbildning eller volontärbete skiljer sig för närvarande åt mellan medlemsstaterna. Det främsta målet med förslaget, som är att införa en harmoniserad rättslig ram på gemenskapsnivå vad gäller villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för perioder som överstiger tre månader samt medlemsstaternas förfaranden för att utfärda de viseringar och uppehållstillstånd som ger rätt till inresa och vistelse för dessa syften, kan inte i tillräcklig utsträckning uppnås av medlemsstaterna. Dessutom kan insatser för att göra Europeiska unionen som helhet till ett världsentrum för utbildning och yrkesutbildning av naturliga skäl uppnås bättre på gemenskapsnivå än av medlemsstaterna själva.
- 5.3. Den föreslagna rättsakten är ett direktiv som fastlägger de grundläggande principerna och på en rad punkter överlåter åt medlemsstaterna, som direktivet riktar sig till, att välja de former och metoder som lämpar sig bäst för att med hänsyn till nationella förhållanden införliva direktivet med den interna lagstiftningen. Medlemsstaterna kan behålla sina egna regler och sin egen administrativa praxis för hur institut för högre utbildning, yrkesutbildningsinstitut, organisationer som genomför utbytesprogram för elever på grundskole- och gymnasienivå och yrkesutbildningssystem skall vara beskaffade samt kraven för godkännande och liknande. Detta gäller även i fråga om kraven på språkprogram och språkskolor som tredjelandsmedborgare kan söka till. Vissa villkor, till exempel bevis på att eventuella inskrivningsavgifter och avgifter för handläggning av ansökningar om uppehållstillstånd har betalats eller krav på att de sökande har vissa språkkunskaper, är inte bindande utan medlemsstaterna får själva välja hur dessa skall tillämpas (artikel 5.1 d, artikel 6.1 c och d samt artikel 8 c). Hänsyn har även tagits till att vissa medlemsstater låter personerna i fråga automatiskt omfattas av sjukförsäkringssystemet i samband med att de skriver in sig vid ett utbildnings- eller yrkesutbildningsinstitut (artikel 6.2). Det fastställs ingen miniminivå för vilka ekonomiska tillgångar som studerande och oavlönade praktikanter måste ha

för att få rätt till inresa och vistelse, utan medlemsstaterna åläggs endast att offentliggöra ett minimibelopp som de själva fastställer. I samma strävan efter flexibilitet har även andra villkor lämnats att fastställas av medlemsstaterna (det gäller till exempel åldersgränserna för elever och volontärarbetare). Också när det gäller påskyndade förfaranden begränsar sig direktivet till att föreskriva en ram inom vilken medlemsstaternas behöriga myndigheter, utbildningsinstitut samt organisationer som genomför program för elevutbyte genom överenskommelser kan fastställa villkoren för utfärdande av uppehållstillstånd, särskilt de kortare frister som skall gälla för ändamålet.

KOMMENTARER TILL ARTIKLARNA

Kapitel I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

Detta förslag syftar till att fastställa villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete samt vissa procedurregler om utfärdande av uppehållstillstånd.

Artikel 2

I denna bestämmelse definieras vissa av de begrepp som används i förslaget. Definitionerna bygger direkt på definitioner som redan kommit till användning i olika befintliga gemenskapsinstrument.

- a) *Tredjelandsmedborgare*: alla personer som inte är medborgare i någon av Europeiska unionens medlemsstater samt statslösa.
- b) *Studerande*: i huvudsak personer som antagits till ett institut för högre utbildning. Eftersom direktivförslaget omfattar inresa och vistelse för yrkesutbildning generellt har även praktisk inriktad yrkesutbildning, som är av växande intresse för tredjelandsmedborgare som inte har tillgång till sådan i sina hemländer, tagits med i direktivets tillämpningsområde (trots att det inte är fråga om högre utbildning). Bortsett från praktisk yrkesutbildning omfattas tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för utbildning på lägre nivå inte av direktivförslaget, utom när det är fråga om elever på högstadie- och gymnasienivå som deltar i utbytesprogram.
- c) *Studieprogram*: här avses heltidsstudier. Därmed undantas kvällskurser, för vilka medlemsstaterna i allmänhet inte beviljar rätt till inresa och vistelse för studier. Studierna skall leda till ett utbildningsbevis, examensbevis eller annat intyg, vilket undantar personer som följer en kurs enbart som gäststuderande.
- d) *Elev*: personer som beviljas rätt till inresa och vistelse för följa undervisning vid ett institut för utbildning på högstadie- eller gymnasienivå. För denna kategori avser förslaget endast studier inom utbytesprogram anordnade av särskilda organisationer som medlemsstaterna godkänt för ändamålet i enlighet med artikel 8.1 c. Studier utanför sådana program kommer även i fortsättningen att regleras i medlemsstaternas nationella lagstiftning.
- e) *Oavlönad praktikant*: personer som följer en oavlönad yrkesutbildning i enlighet med ett sådant utbildningsavtal som avses i artikel 9 a.
- f) *Yrkesutbildning*: här avses alla former av yrkesutbildning: grundläggande yrkesutbildning som syftar till förvärvande av en yrkeskompetens, fortbildning som syftar till utveckling av en yrkeskompetens (vidareutbildning eller specialisering) samt omskolning. Studierna förutsätts vara på heltid. De organisationer som kan komma i fråga har definierats brett på grund av skillnaderna mellan medlemsstaternas yrkesutbildningssystem, som är ännu

större än mellan utbildningssystemen. Här avses dels offentliga eller privata yrkesutbildningsorganisationer som godkänns eller finansieras av medlemsstaterna med stöd av nationell praxis eller lagstiftning (med undantag för organisationer som i enlighet med punkt g likställs med utbildningsinstitut), dels privata och offentliga företag, oavsett juridisk status, storlek eller verksamhetsområde. Hit räknas även organisationer som drivs utan vinstsyfte.

- g) *Institut*: här avses såväl offentliga som privata utbildningsinstitut, med förbehållet att de senare måste vara godkända eller finansierade av medlemsstaterna. Vad gäller definitionen av institut för högre utbildning, yrkesutbildningsinstitut eller institut för utbildning på högstadie- och gymnasienivå och villkoren för godkännande (godkännande i vid bemärkelse eller registrering vid behörig myndighet) av sådana institut, är det medlemsstaternas interna lagstiftning eller praxis som skall tillämpas. Detta är det normala när det gäller gemenskapsinstrument om utbildning eller yrkesutbildning (se särskilt Europaparlamentets och rådets beslut 253/2000 EG av den 24 januari 2000 om att inrätta den andra etappen av gemenskapens åtgärdsprogram för utbildning Sokrates¹⁰). Organisationer som tillhandahåller yrkesutbildning i form av kurser för personer som är inskrivna hos dem föreslås vara likställda med utbildningsinstitut. Det är fråga om organisationer (i vissa medlemsstater kallade yrkesskolor) som av olika skäl (främst för att de inte lyder under utbildningsministeriet) formellt sett inte är att betrakta som utbildningsinstitut. Det finns egentligen inga skäl för att behandla dessa organisationer annorlunda än utbildningsinstitut. De bedriver exakt samma typ av verksamhet och förhållandet till eleverna bygger på inskrivning på kurser och inte på utbildningsavtal, som för oavlönade praktikanter.
- h) *Volontärprogram*: definitionen bygger på Europaparlamentets och rådets beslut 1686/98/CE av den 20 juli 1998 om att inrätta gemenskapens handlingsprogram "Europeisk volontärtjänst för ungdomar¹¹ och i Europarådets konvention av den 11 maj 2000 om främjande av gränsöverskridande volontärtjänst på längre tid för ungdomar (European Convention on the Promotion of a Transnational Long-Term Voluntary Service for Young People). Volontärer är personer som engagerar sig i en viss konkret verksamhet för att visa solidaritet mot andra och vidga sina vyer. Varken den berörda personen eller den organisation som denne arbetar för får eftersträva någon ekonomisk vinning. Personen får inte heller uppbära någon lön för sitt arbete. Fickpengar räknas inte som lön.

Artikel 3

1. Det finns redan vissa instrument som reglerar villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för de syften som avses i detta direktivförslag. Kommissionen har inte för avsikt att åsidosätta dessa instrument, som även i fortsättningen kommer att tillämpas på tredjelandsmedborgare om detta innebär förmånligare villkor för de berörda.

¹⁰ EGT L 28, 3.2.200, s. 15

¹¹ EGT L 214, 31.7.1998, s. 1

2. Punkt 2 innebär att medlemsstaterna kan införa eller bibehålla förmånligare bestämmelser i den nationella lagstiftningen, förutsatt att de är förenliga med detta direktiv. Medlemsstaterna kan till exempel i fråga om vissa rättigheter komma att vilja utsträcka principen om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet till tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv.
3. Genom denna punkt undantas vissa kategorier från direktivets tillämpningsområde:
 - a) Undantaget beträffande asylsökande och personer som åtnjuter temporärt eller subsidiärt skydd tar inte sikte på dessa personers rätt till utbildning eller yrkesutbildning enligt relevanta (förslag till) direktiv, utan avser det faktum att de inte kan åberopa sig på det här direktivet för att ansöka om ändrad status (till exempel från asylsökande till studerande). Sådana ändringar kan bara komma i fråga med stöd av förmånligare bestämmelser i varje medlemsstats nationella lagstiftning.
 - b) Tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till en unionsmedborgare som har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet för personer inom Europeiska gemenskapen är undantagna från direktivets tillämpningsområde, eftersom de indirekt kommer i åtnjutande av de berörda unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet.
 - c) Tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta i en medlemsstat undantas från direktivets tillämpningsområde, eftersom deras rätt att vistas i andra medlemsstater för studier eller yrkesutbildning omfattas av artikel 16.1 b i förslaget till direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rättsliga ställning.

Kapitel II

Villkor för inresa och vistelse

Artikel 4

Denna bestämmelse syftar till att garantera ett effektivt genomförande av den tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning som följer av direktivförslaget. Medlemsstaterna får bevilja rätt till inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare som omfattas av direktivförslaget endast om ett giltigt uppehållstillstånd har utfärdats i enlighet med dess bestämmelser.

Artikel 5

1. I artikel 5 fastställs de allmänna villkor för inresa och vistelse som tredjelandsmedborgare som omfattas av detta direktiv alltid skall uppfylla, utöver de specifika villkoren i artiklarna 6, 7, 8, 9 eller 10 för de olika kategorierna:
 - a) Utöver de vanliga handlingarna (pass eller liknande resehandlingar), skall personer som enligt den berörda medlemsstatens nationella lagstiftning är att anse som underåriga kunna uppvisa ett tillstånd från föräldrarna för den planerade vistelsen.

- b) Detta villkor är ett grundkrav som gäller för de allra flesta som åtnjuter rätt till fri rörlighet för personer inom EU.
 - c) Detta för utlänningslagstiftningen typiska villkor har fått en flexibel utformning. Medlemsstaterna får själva bestämma vilka handlingar och bevis som skall krävas, så att man inte ställer krav (till exempel på uppvisande av ett intyg om god vandel eller ett utdrag ur brottsregistret) som kan vara svåra eller till och med omöjliga att uppfylla i vissa tredje länder.
 - d) Av flexibilitetsskäl är detta villkor inte obligatoriskt och kommer endast att ställas som krav för rätt till inresa och vistelse av de medlemsstater som så önskar.
2. Punkt 2 syftar till att underlätta tredjelandsmedborgares inresa och vistelse när de deltar i gemenskapsprogram, till exempel Sokrates på utbildningsområdet, Leonardo da Vinci i fråga om yrkesutbildning och Jeunesse när det gäller volontärarbete, men även andra mer specifika program (till exempel Alpha och Alban för Latinamerika, Scholarship 2000 för Kina etc.). Betydelsen av detta ökas av att kommissionen avser att inrätta ett nytt gemenskapsprogram – Erasmus World – som syftar till att främja tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier i medlemsstater genom tillhandahållande av stipendier¹². Tanken med att underlätta utfärdandet av uppehållstillstånd och i förekommande fall viseringar är att medlemsstaterna skall utfärda dessa handlingar i så god tid att innehavaren utan dröjsmål kan delta i den verksamhet som omfattas av gemenskapsprogrammen. Artikel 7 i detta förslag och artikel 16 i förslaget till direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rättsliga ställning innebär dock att den här bestämmelsen endast rör tredjelandsmedborgare (särskild kandidatländernas medborgare) som för första gången ansöker om rätt till inresa och vistelse i en medlemsstat eller tredjelandsmedborgare som vistas i en medlemsstat utan att ha uppnått ställning som varaktigt bosatt, men ändå har för avsikt att utbilda sig i en annan medlemsstat.

Artikel 6

1. Här fastställs de särskilda villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier.
- a) Det första villkoret är antagning till ett institut för sådan högre utbildning eller yrkesutbildning som avses i artikel 2 g för att följa ett studieprogram som avses i artikel 2 c. Antagning till ett institut är en förutsättning för uppehållstillstånd. Villkoret som tredjelandsmedborgaren måste uppfylla vid utfärdandet av uppehållstillståndet eller viseringen är att ha antagits till utbildningen. Personen i fråga behöver alltså inte vara inskriven vid institutet eftersom inskrivningshandlingarna ofta utfärdas först när den studerande är på plats. Den studerande kan således, utan att behöva uppvisa ett registreringsbevis, styrka att han eller hon uppfyller detta villkor genom att uppvisa ett slutligt antagningsbesked. Bestämmelsen gör det också möjligt att bevilja tillfälliga uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare som antagits preliminärt vid ett

¹² Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett program för att höja kvaliteten i den högre utbildningen och främja interkulturell förståelse genom samarbete med tredje land (Erasmus World – 2004-2008, KOM(2002) 401).

institut i väntan på att de klarar ett inträdesprov eller erhåller ett beslut om erkännande av utländska studiemeriter.

- b) Det andra villkoret gäller de tillgångar som studerande skall förfoga över för att kunna resa in och vistas på medlemsstaternas territorier. De studerande måste kunna styrka att de under sin vistelse kommer att ha tillräckliga tillgångar för att bekosta sitt uppehälle, sina studier och sin återresa. Denna bestämmelse är allmänt hållen för att ge medlemsstaterna utrymme för egen bedömning vad gäller olika sätt för de studerande att styrka att de uppfyller villkoret i fråga. I direktivet förelås inget minimibelopp, utan medlemsstaterna får själva fastställa ett sådant med hänsyn till vilka belopp en person som följer en utbildning normalt förväntas förfoga över. Beloppet utgör en referenspunkt vid bedömningen av varje kandidats personliga situation (till exempel om denne skall ges tillgång till universitetens studentbostäder och huruvida den sökande kan få exempelvis kost och logi genom familjemedlemmar som redan vistas lagligen i den berörda medlemsstaten). Medlemsstaterna rekommenderas att vid en första ansökan om förnyelse av uppehållstillståndet för studerande ta hänsyn till eventuella inkomster från yrkesverksamhet under vistelsen som bedrivits med hänsyn till begränsningarna i artikel 18.
 - c) och d) De två sista villkoren, det vill säga tillräckliga kunskaper i undervisningsspråket för det studieprogram som den studerande följer och betalning av de inskrivningsavgifter som krävs av de berörda instituten är inte bindande, utan får fastställas närmare av medlemsstaterna.
2. I vissa medlemsstater kommer studerande vid utbildningsinstitut automatiskt i åtnjutande av en sjukförsäkring i samband med inskrivningen. Denna punkt syftar till att klargöra deras situation när det gäller den sjukförsäkring som anges bland de allmänna villkoren för inresa och vistelse i artikel 5.1 b.
3. I punkt 3 behandlas språkkurser som kan ligga till grund för en ansökan om inresa och vistelse. Denna undervisningsform uppvisar stora skillnader, såväl beträffande organisatörerna (som i vissa fall är kommersiella företag) som antalet undervisningstimmar (många erbjuder inte heltidsstudier). Därför har det ansetts rimligt att låta medlemsstaterna bestämma både vilka organisationer och vilka undervisningsprogram som uppfyller villkoren för tredjelandsmedborgares rätt till inresa och vistelse på deras territorier.

Artikel 7

Denna artikel, som syftar till att möta ökande krav på rörlighet från de studerandes sida, rör endast tredjelandsmedborgare som beviljats inresa och vistelse i en medlemsstat i egenskap av studerande och inte de som vistas på annan grund. Personer ur den senare kategorin som avser att studera eller följa en yrkesutbildning i en annan medlemsstat än den de vistas i kan åberopa sig på artikel 16.1 b i förslaget till direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rättsliga ställning. Bestämmelserna om uppehållstillstånd för studerande i det här direktivet ger innehavaren rätt att få vistas i den medlemsstat där studierna skall äga rum, förutsatt att han eller hon utöver de särskilda villkoren i denna artikel uppfyller de allmänna villkoren för inresa och vistelse enligt artiklarna 5 och 6. För att minska riskerna för att uppehållstillståndet i den första medlemsstaten upphör att gälla innan uppehållstillståndet i medlemsstaten där studierna skall äga rum har utfärdats, har fristen för utfärdande fastställts till 30 dagar.

Rätten att vistas begränsar sig till fall där den studerande under en period som överstiger tre månader vill göra en del av sina studier i en annan medlemsstat för att därefter återvända och avsluta studierna i den medlemsstat som först beviljade rätt till inresa och vistelse, eller komplettera ett studieprogram som avslutats (med uppfyllda studiekraV) i den medlemsstat som först beviljade rätt till inresa och vistelse med ett nytt studieprogram i en annan medlemsstat. Det senare fallet omfattar inte studerande som avser att följa ett studieprogram som saknar adekvat koppling till tidigare studier (vilket särskilt utesluter studerande som avser att byta studieinriktning). Medlemsstaten kan dock använda det utrymme för egen bedömning som följer av den generella regeln i artikel 6.1. Rätten till vistelse begränsas också av en medlemsstats möjlighet att åberopa något av de skäl för vägran som anges i artikel 11.2 c–d och artiklarna 15 och 16. För att undvika i synnerhet att den som inte gör tillräckliga framsteg i sina studier försöker kringgå tillämpning av artikel 11.2 d, föreskrivs att den studerande till ansökan om uppehållstillstånd måste foga detaljuppgifter om sina akademiska meriter (särskilt antalet fullgjorda studieår och studieresultat). Om den studerande redan vistas lagligen i en annan medlemsstat skall den medlemsstaten, på begäran av den medlemsstat som mottagit ansökan om uppehållstillstånd, upplysa om de akademiska studier som den sökande bedrivit vid institut inom dess territorium. Om den studerande vill påbörja ett nytt studieprogram i en annan medlemsstat måste han kunna styrka att det nya programmet kompletterar det som han slutfört i den medlemsstat som gav honom rätt till inresa och vistelse. Dessa villkor sammantagna gör det möjligt att undvika att tredjelandmedborgare missbrukar en rätt till vistelse som beviljats dem enligt denna bestämmelse genom att på ett oskäligt sätt förlänga sin vistelse i Europeiska unionen under åberopande av studerandestatus.

Artikel 8

1. Denna bestämmelse rör elever, det vill säga tredjelandmedborgare som bedriver studier på högstadi- och gymnasienivå enligt de bestämmelser eller den administrativa praxis som gäller i medlemsstaten i fråga. Bestämmelsen omfattar endast organiserade utbyten inom ramen för program som drivs av särskilda organisationer och inte studier utanför sådana program – dessa kommer även i fortsättningen att regleras i medlemsstaternas interna lagstiftning.
 - a) Även om flertalet av de unga som berörs är mellan 16 och 18 år innebär förslaget att medlemsstaterna själva får bestämma vilken åldersgräns som skall gälla för eleverna i fråga.
 - b) Detta villkor har utformats på ett sätt som liknar de för studerande i högre utbildning eller yrkesutbildning.
 - c) Detta mycket centrala villkor avser deltagande i ett utbytesprogram. Programmet skall genomföras av en organisation som har godkänts eller registrerats för ändamålet i den berörda medlemsstaten i enlighet med dess egna bestämmelser.
 - d) Eleven måste kunna visa att organisationen som genomför utbytesprogrammet, och alltså inte värdfamiljen som avses i punkt d) nedan, påtar sig det fulla ansvaret för elevens kostnader för uppehälle, studier och hälsa under hela vistelsen samt kostnaderna för återresan. Organisationen skall alltså fungera som garant för eventuella kostnader som uppstår. Åläggandet av ett sådant ansvar kan motiveras med att utbyteselevers tillgångar inte kontrolleras. Ansvaret är av särskild vikt i samband med de påskyndade förfarandena i artikel 21 i förslaget.

- e) Detta villkor om elevens mottagande i en värdfamilj är också mycket viktigt. Att bo i en familj ligger i linje med målen för vistelsen, som är att lära känna kulturen och fördjupa kunskaperna om språket i medlemsstaten. Värdfamiljen väljs ut i enlighet med reglerna för det utbytesprogram som eleven deltar i och kan utgöra ett av de kriterier som medlemsstaten tillämpar för att avgöra om det är lämpligt att utfärda uppehållstillstånd mot bakgrund av de villkor som medlemsstaten har fastställt.
2. Detta villkor om ömsesidighet syftar till att ge en medlemsstat som så önskar möjlighet att förbehålla elevutbyte för de tredje länder som själva tar emot elever från medlemsstaten.

Artikel 9

Här fastställs de särskilda villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för yrkesutbildning. Begreppet skall tolkas snävt och har således inte samma generella betydelse som i rådets direktiv 93/96/EEG av den 29 oktober 1993 om rätt till bosättning för studerande¹³. Som beteckning för personer som följer en sådan utbildning har man valt begreppet "praktikant", som rådet använt i sin resolution av den 20 juli 1994 om begränsning av rätten till inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare till medlemsländerna för anställning¹⁴ och därefter av kommissionen i förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare.

- a) Endast oavlönade praktikanter omfattas av detta direktivförslag. Avlönade praktikanter omfattas av förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare. Utöver det mycket viktiga kriteriet att det inte får förekomma någon lön, definieras skillnaderna mellan de båda kategorierna utifrån det rättsliga dokument som binder praktikanter till den organisation där han eller hon bedriver sin yrkesutbildning. För praktikanter som omfattas av detta förslag är det fråga om ett yrkesutbildningsavtal, medan det i för praktikanter som omfattas av det andra förslaget handlar om särskilda former av anställningsavtal (till exempel ett lärlingsavtal). Ett utbildningsavtal skall godkännas i de fall medlemsstaterna ställer detta som krav, det vill säga i princip när det är fråga om praktik vid företag snarare än vid yrkesutbildningsorganisationer som godkänts eller erhåller finansiering av medlemsstaterna. Naturaförmåner, ersättning för vissa kostnader, fickpengar och belöningar är inte att anse som lön i detta sammanhang. Medlemsstaternas kontroll av om villkoren för inresa och vistelse är uppfyllda syftar i första hand till att förhindra att praktikanter anställs i stället för reguljära arbetstagare. För att minimera denna risk har uppehållstillstånden för oavlönade praktikanter givits en strikt begränsad giltighetstid (se artikel 13).

¹³ EGT L 317, 18.12.1993, s. 59.

¹⁴ EGT C 274, 19.9.1996, s. 6.

- b) Detta villkor om tillgångar har utformats på samma sätt som för studerande, med förbehåll för nödvändiga justeringar på grund av att det rör sig om praktikanter som följer en yrkesutbildning. I övrigt hänvisas till kommentarerna till artikel 6.1 b.
- c) Villkoret om språkkunskaper är inte lika strängt som för studerande. Det behövs helt enkelt inte lika stora språkkunskaper för att genomföra en yrkesutbildningspraktik, och erfarenheterna visar att många praktikanter utvecklar sina språkkunskaper under själva praktikperioden. Beroende på omständigheterna och vilka krav medlemsstaterna ställer kan praktikanten introduceras i språket redan före avresan eller i början av vistelsen, om det redan finns grundläggande kunskaper i språket i fråga.

Artikel 10

I artikel 10 fastställs de särskilda villkoren för inresa och vistelse för volontärarbete:

- a) Detta villkor har utformats på samma sätt som för utbyteselever i artikel 7.1 a. Åldersgränsen för volontärer har till exempel tidigare fastställts till 18-25 år i gemenskapens handlingsprogram "europeisk volontärtjänst för ungdomar" och Europarådets konvention om främjande av gränsöverskridande volontärtjänst på längre tid för ungdomar (European Convention on the Promotion of a Transnational Long-Term Voluntary Service for Young People).
- b) Detta grundläggande villkor avser tredjelandsmedborgares deltagande i volontärprogram. Programmet måste genomföras i den berörda medlemsstaten, av en organisation som drivs utan vinstsyfte och som eftersträvar mål av allmänt intresse. Vårdorganisationen skall vara godkänd av medlemsstaten i enlighet med de bestämmelser som medlemsstaten har fastställt för ändamålet. En förutsättning för volontärens inresa och vistelse är att ett avtal har ingåtts mellan denne och vårdorganisationen. Avtalet måste tydligt ange de arbetsuppgifter som volontären skall utföra och vilka arbetstider som gäller, så att medlemsstaten kan försäkra sig om att volontärarbetet inte inkräktar på verksamhet som annars förutsätter ett anställningsavtal. Avtalet måste även ange vilken vägledning som volontären kommer att få under utförandet av sina uppgifter. Det kan till exempel röra sig om en handledare som har till uppgift att stödja volontären under vistelsen och hjälpa denne med eventuella problem. Slutligen skall avtalet tydligt ange vilka tillgångar in natura eller i pengar som finns till förfogande för volontärens resor, undervisning (i tillämpliga fall), mat, bostad, transporter samt för dennes fickpengar. Tillgångarna behöver inte komma enbart från den organisation som genomför volontärprogrammet, utan kan härröra från andra källor (till exempel genom att volontären får bo hos en familjemedlem som är lagligen bosatt på den berörda medlemsstatens territorium). Det faktum att vårdorganisationen har det fulla ansvaret under vistelsen innebär att det inte behöver ställas några tillgångskrav på volontären själv.
- c) Volontären måste kunna visa att vårdorganisationen har tecknat en ansvarsförsäkring som täcker hans eller hennes aktiviteter och påtar sig fullt ansvar vad gäller kostnader för uppehälle, sjukvård och återresa under hela vistelsen på medlemsstatens territorium och därmed står som garant för eventuella kostnader som uppstår.

- d) För att vaka över att volontärbetet förlöper väl och att volontären, vars vistelse är avsedd att ge något utöver den rena solidaritetsgesten, också berikas personligen bör han eller hon introduceras i värdlandets språk, historia och samhälle. Beroende på omständigheterna kan denna introduktion ges antingen före avresan eller i början av vistelsen.

Kapitel III

Giltighetstid och förnyelse av uppehållstillstånd

Artikel 11

1. Denna bestämmelse är allmänt hållen för att uppehållstillståndet för studerande skall kunna anpassas efter studieperiodernas längd, som kan skifta beroende på vilken typ av studier det rör sig om. Huvudregeln, som överensstämmer flera medlemsstaters praxis, är att uppehållstillstånd utfärdas för ett år. Om studieprogrammet löper över kortare tid kommer uppehållstillståndet dock att täcka den perioden. Avvikelser från huvudregeln kan även förekomma om den studerandes rätt till inresa och vistelse på territoriet är beroende av ett beslut om erkännande av hans utländska examensbevis eller att han klarar ett antagningsprov. Förslaget gör det även möjligt för de medlemsstater som så önskar att utfärda uppehållstillstånd för längre tid än ett år om det behövs för att täcka hela den ifrågavarande utbildningen. Uppehållstillstånden skall kunna förnyas på årsbasis, såvida inte ansökan om förnyelse avser ett studieprogram på kortare tid än ett år.
2. I denna punkt anges på vilka villkor medlemsstaterna får besluta att inte förnya eller att återkalla uppehållstillstånd för studerande. Vissa av dessa villkor fungerar som komplement till villkoren för utfärdande av uppehållstillstånd i artiklarna 5 och 6.
 - a) Punkt a avser när en studerande har beviljats rätt till inresa och vistelse på villkor att han klarar ett antagningsprov till ett visst studieprogram, men misslyckas med detta och inte blir inskriven vid det utbildningsinstitut som han ansökt till.
 - b) Här avses när en studerande har beviljats rätt till inresa och vistelse på villkor att det fattas ett beslut om erkännande av hans utländska examensbevis och ett sådant beslut inte fattas.
 - c) Genom denna bestämmelse kan medlemsstaterna förebygga att ställningen som studerande missbrukas av personer som väljer att arbeta i stället för att studera.
 - d) Punkt d åsyftar situationer när den studerande inte gör tillräckliga framsteg i sina studier. För att förstå denna bestämmelses räckvidd måste man komma ihåg att utbildningsinstituten fungerar som "filter" inför den kontroll som görs av myndigheterna som utfärdar uppehållstillstånd. Om utbildningsinstitutet inte låter den studerande skriva in sig på nytt, kommer ju denne automatiskt att gå miste om möjligheten att förnya sitt uppehållstillstånd på grund av han inte har uppfyllt villkoren i artikel 6.1 a. En generell formulering har använts eftersom det är omöjligt att föreskriva mer specifika bestämmelser när det finns så många olika former för utvärdering av studerande vid utbildningsinstitut i EU. Eftersom detta villkor ger medlemsstaterna stor frihet när de skall besluta om fortsatt uppehållstillstånd på grundval av den

studerandes studieresultat när denne har skrivit in sig för fortsatta studier vid ett institut, har det ansetts lämpligt att införa ett krav på samråd med det utbildningsinstitut där den studerande är inskriven, för att säkerställa att den myndighet som ansvarar för frågor om uppehållstillstånd fattar ett väl underbyggt beslut. Utbildningsinstitutets yttrande, som inte är bindande för den ansvariga myndigheten, kommer att avse såväl studieresultaten i detalj som de sannolika skälen till att dessa ser ut som de gör. Om utbildningsinstitutet inte yttrar sig inom viss tid, kan den behöriga myndigheten fatta beslut ändå.

Artikel 12

Denna bestämmelse avser uppehållstillstånd för utbyteselever, som utfärdas för högst ett år, utan möjlighet till förlängning.

Artikel 13

Artikel 13 gäller uppehållstillstånd för oavlönade praktikanter. Dessa utfärdas för högst ett år, med möjlighet till förlängning i undantagsfall, om det är nödvändigt för att praktikanten skall kunna fullfölja sin yrkesutbildning. Liksom för studerande kan ett sådant uppehållstillstånd återkallas om innehavaren arbetar vid sidan av studierna (med medlemsstatens godkännande) utan att följa begränsningarna i artikel 18.

Artikel 14

Här behandlas uppehållstillstånd för volontärer, som utfärdas för högst ett år utan möjlighet till förlängning.

Artikel 15

Artikel 15 anger när uppehållstillstånd eller viseringar som avses i detta direktiv kan vägras eller återkallas. Första punkten gäller situationer där det framgår att tillståndsinnehavaren inte (eller inte längre) uppfyller villkoren för rätt till inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium. Punkt 2 innebär att allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa endast får åberopas på grundval av den berörda tredjelandsmedborgarens personliga uppträdande. Dessa beslut skall fattas från fall till fall, med hänsyn till den berörda personens särskilda situation och proportionalitetsprincipen. Vidare är det förbjudet att straffa en person enbart för att denne lider av en sjukdom som uppstått efter inresan på medlemsstatens territorium.

Artikel 16

Medan artikel 15.2 om allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa ger medlemsstaterna en viss självbestämmanderätt, innebär artikel 18 ett åliggande om att återkalla uppehållstillstånd och viseringar som har utfärdats med stöd av detta direktiv på vilseledande grunder.

Kapitel IV

Tredjelandssmedborgares rättigheter

Artikel 17

I artikel 17 anges att innehavare av uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av detta direktiv har rätt att resa in och vistas på territoriet till den medlemsstat som har utfärdat tillståndet. Eftersom vissa medlemsstater utfärdar uppehållstillstånd först när tredjelandssmedborgaren befinner sig på deras territorium och följaktligen kräver att tredjelandssmedborgaren redan har visering vid den första inresan föreskrivs att medlemsstaterna skall underlätta utfärdandet.

Direktivförslaget saknar bestämmelser motsvarande artikel 3 i rådets direktiv 93/96/EEG av den 29 oktober 1993 om rätt till bosättning för studerande¹⁵, där det anges att studerande som beviljats rätt till bosättning inte har rätt till studiebidrag i värdmedlemsstaten. En sådan precisering behövs inte i det här direktivet, eftersom tredjelandssmedborgare inte omfattas av principen om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet i artikel 12 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Artikel 18

Denna bestämmelse reglerar rätten att få tillträde till arbetsmarknaden. Den gäller bara studerande och oavlönade praktikanter, vilket innebär att alla andra kategorier av tredjelandssmedborgare som omfattas av detta direktiv (elever och volontärer) inte har tillträde till arbetsmarknaden.

Första stycket ger studerande rätt att arbeta. Denna rätt har vissa begränsningar, för att bevara huvudsyftet med deras vistelse, dvs. att följa ett studieprogram. Generellt föreskrivs att studerande endast får arbeta utanför lektionstid, vilket varierar alltefter vilken typ av program det är fråga om. Vidare gäller en maximigräns för hur många timmar de får arbeta varje vecka. För att i så stor utsträckning som möjligt beakta de olika regler som gäller i medlemsstaterna föreskrivs antalet timmar inte i direktivförslaget, utan det lämnas åt medlemsstaterna att var för sig fastställa denna tid inom ett intervall på 10 till 20 timmar per vecka. Minimigränsen har fastställts så att en studerande får möjlighet att betydligt komplettera de medel han eller hon behöver för sin försörjning, eftersom medlemsstaterna vid den första förnyelsen av uppehållstillståndet beaktar de inkomster den studerande får från sitt arbete vid bedömningen av de medel han eller hon råder över (se kommentaren till artikel 6.1 b). Maximigränsen, som i stort sett motsvarar ett halvtidsarbete, har ansetts vara förenlig med ett studieprogram på heltid (se artikel 6.1 a). Dessa begränsningar gäller logiskt nog inte under semesterperioder.

Andra stycket syftar till att ge de medlemsstater som så önskar möjlighet att inte generellt ge alla studerande rätt att arbeta under det första året av deras vistelse. Denna bestämmelse har tillkommit för att förhindra att en person missbrukar en status som studerande för att få arbeta inom EU och därför att det första året av vistelsen för många studerande är en, ibland svår, övergångsperiod, då de har allt intresse av att koncentrera sig på sina studier för att göra framsteg med studierna. Det föreskrivs dessutom att medlemsstaterna får återkalla en rätt för en studerande att arbeta, om denne inte gör framsteg med studierna, detta för att bevara syftet med vistelsen, som är att studera, inte arbeta. Det erinras om att om de studerande inte

¹⁵ EGT L 317, 18.12.1993, s. 59.

respekterar de begränsningar som gäller för rätten att arbeta, kan detta leda till att deras uppehållstillstånd återkallas eller inte förnyas.

Tredje stycket rör oavlönade praktikanter. De får genom direktivförslaget inte rätt att arbeta, men de medlemsstater som önskar det får dock ge dem rätt att arbeta inom samma gränser som studerande. Denna bestämmelse syftar till att eventuellt göra det möjligt för de berörda personerna att komplettera de medel de förfogar över, även om deras vistelse inte kan vara lika lång som en vistelse i studiesyfte (se artikel 13). För att bevara praktikens oavlönade karaktär föreskrivs att praktikanterna varken direkt eller indirekt får arbeta för det företag där de praktiserar.

Fjärde stycket rör de formella krav som eventuellt kan ställas på studerande som arbetar. Det följer av denna bestämmelse att studerande som utför ett avlönat arbete generellt (både utanför och under skolloven) är undantagna från kravet på arbetstillstånd, eftersom ett sådant krav inte är nödvändigt. Enligt första stycket skall däremot studerande som vill bedriva verksamhet som egenföretagare följa de särskilda regler som gäller för det valda yrket, så att det kan kontrolleras att de har de nödvändiga kvalifikationerna. För att underlätta kontrollen av om de studerande följer de begränsningar av arbetstiden som gäller för deras arbete, anges att medlemsstaterna kan ålägga dem att, till en myndighet som medlemsstaten utser, anmäla att de utövar en verksamhet som anställd eller egenföretagare. Medlemsstaterna kan kräva att en sådan anmälan görs antingen innan de börjar arbeta eller i efterhand. En identisk skyldighet att anmäla får även åläggas de studerandes arbetsgivare. Detta system med anmälan har inte gjorts obligatoriskt, för att inte tynga de medlemsstater som inte önskar använda det med formaliteter.

Kapitel V

Förfarande och öppenhet

Artikel 19

Denna bestämmelse handlar om inlämnandet av ansökningar om uppehållstillstånd. Enligt det normala förfarandet krävs att ansökningar lämnas in när tredjelandsmedborgaren fortfarande befinner sig utanför den berörda medlemsstatens territorium, i princip i ett land där han eller hon är lagligen bosatt. Det föreföll lämpligt att ge tredjelandsmedborgare som omfattas av tillämpningsområdet för detta direktivförslag möjlighet att lämna in en ansökan på plats, om de redan befinner sig på den berörda medlemsstatens territorium. Denna möjlighet är emellertid begränsad till personer som vistas lagligen i denna medlemsstat för en period på över tre månader, vilket särskilt utesluter personer som har en visering för högst tre månader. Av flexibilitetsskäl och för att inte hindra medlemsstaternas möjlighet att föreskriva annat, föreskrivs även ett generellt undantag, enligt vilket medlemsstaterna får pröva ansökningar som har lämnats in av en person som inte uppfyller villkoren i denna artikel.

Artikel 20

Denna bestämmelse rör rättssäkerhetsgarantier för tredjelandsmedborgare i samband med förfarandena för utfärdande av sådana uppehållstillstånd eller viseringar som omfattas av direktivförslaget. Den behandlar tidsfrister för att utfärda uppehållstillstånd, motivering av avslagsbeslut och beslut om att ändra, inte förnya eller återkalla uppehållstillstånd samt rätten att överklaga sådana beslut.

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 21, föreslås en längsta tidsfrist på tre månader för att utfärda uppehållstillstånd, vilket särskilt skulle göra det möjligt för studerande som lämnar in en ansökan i slutet av sina högstadie- eller gymnasiestudier att få sitt tillstånd i början av påföljande läsår.

Artikel 21

Denna bestämmelse handlar om inrättande av påskyndande förfaranden för utfärdande av uppehållstillstånd för studerande och utbyteselever, för att göra det lättare för dessa två kategorier av tredjelandsmedborgare att resa in i medlemsstaterna. Artikeln ger en rättslig grund för de positiva erfarenheter som vissa medlemsstater har gjort på området, för att främja att dessa sprids till hela EU. Systemet bygger på att ett avtal kan ingås mellan den myndighet som är behörig att utfärda uppehållstillstånd å ena sidan och de utbildningsinstitut eller de organisationer som genomför utbytesprogram för elever å andra sidan. Enligt ett sådant avtal utfärdas uppehållstillstånden eller viseringarna inom en kortare tidsfrist än de tre månader som anges i artikel 20.1. Ansökningarna lämnas i princip in av institutet eller organisationen, men uppehållstillstånden utfärdas alltid i den studerandes eller elevens namn. Denna bestämmelse är endast en möjlighet som medlemsstaterna och de eventuellt berörda instituten eller organisationerna kan använda sig av om de vill.

Avtalet måste åtminstone reglera följande punkter:

- a) och b) De sätt på vilka institutet eller organisationen för den behöriga myndighetens räkning skall kontrollera att villkoren för inresa och vistelse på territoriet iakttas. Detta är avgörande för att förfarandet skall kunna påskyndas och för att det skall kunna undvikas att förfarandet görs mera komplicerat än enligt de generella reglerna. Det är heller inte på något sätt fråga om att den myndighet som är behörig att utfärda uppehållstillstånd delegerar behörighet till instituten eller organisationerna, eftersom denna myndighet behåller den fullständiga behörigheten att kontrollera att villkoren iakttas, men det kan leda till en snabbare prövning av ärendet på grund av det tillitsförhållande som undertecknandet av avtalet förutsätter. Det säger sig självt att det endast är medlemsstatens behöriga myndighet som skall säkerställa respekten för allmän ordning, säkerhet och hälsa.
- c) För att systemet skall vara flexibelt fastställs den tidsfrist som skall anges i avtalet inte i själva direktivet, men den måste nödvändigtvis vara kortare än den generella tidsfrist på tre månader som anges i artikel 20.1.
- d) I syfte att ge de berörda instituten och organisationerna ansvar i sitt arbete med att välja ut och behandla de ärenden som de beslutar kan handläggas enligt det påskyndade förfarandet, måste avtalet innehålla en hävningsklausul för de fall där det skulle visa sig att tredjelandsmedborgare som beviljats inresa och vistelse på detta sätt inte längre uppfyller villkoren för att vistas i medlemsstaten.
- e) Denna punkt gäller bara avtal som har ingåtts med organisationer som genomför utbytesprogram för elever. Eftersom sådana organisationer enligt artikel 8.1 d gentemot medlemsstaten skall påta sig ansvaret i fråga om kostnaderna för utbyteselevens vistelse, hälsa och återresa under hela den period eleven vistas på den berörda medlemsstatens territorium, är det rimligt att det i avtalet anges vilka regler som gäller för hur detta ansvar skall utövas,

särskilt de villkor, bland annat av ekonomisk art, som organisationerna måste uppfylla.

Det är inte uteslutet att ett utbildningsinstitut i tredje land som skickar sina studerande till ett utbildningsinstitut inom gemenskapen är part i ett sådant avtal. Detta kan särskilt vara fallet om ett universitetssamarbete mellan de två berörda instituten regleras av ett särskilt avtal (till exempel inom ramen för det nya programmet Erasmus World). Instituterna i tredje land kan naturligtvis inte delta i arbetet med att kontrollera om villkoren för inresa och vistelse på medlemsstaternas territorier är uppfyllda, men avtalet skulle i ett sådant fall kunna reglera hur de studerandes ärenden skall översändas mellan de berörda instituten och förhandsprövningen av villkoren för antagning vid de europeiska utbildningsinstituten.

Artikel 22

Denna bestämmelse rör de avgifter som medlemsstaterna kan ta ut från de personer som ansöker om uppehållstillstånd. Det föreslås att varje medlemsstat för egen del fastställer storleken på dessa avgifter, som dock inte får överstiga de faktiska kostnaderna för att behandla ansökningarna.

Artikel 23

Denna bestämmelse syftar till att främja att information om tredjelandsmedborgares studiemöjligheter i EU sprids i resten av världen, för att därigenom även främja medlemsstaternas utbildningsinstitut. Denna information, som skall uppdateras regelbundet, skall omfatta dels villkoren och förfarandena för inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för studieändamål (bland annat genom att ange det månatliga minimibelopp som medlemsstaten kräver att den studerande skall förfoga över enligt artikel 6.1 b) dels de program och utbildningsinstitut som är öppna för tredjelandsmedborgare, om det är möjligt med hänsyn till att det finns så många olika program och institut. Medlemsstaterna behöver inte nödvändigtvis sprida sådan information själva, utan de kan till exempel överlåta detta till utbildningsinstituten. De skall dock särskilt se till att informationen finns tillgänglig på Internet.

Kapitel VI

Slutbestämmelser

Artikel 24

En standardklausul om förbud mot diskriminering har införts. Avfattningen är inspirerad av artikel 13 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Bestämmelsen påverkar inte förpliktelser som härrör från andra internationella instrument, t.ex. Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Artikel 25

Detta är en standardbestämmelse i gemenskapslagstiftningen, som överlåter till medlemsstaterna att föreskriva tillämpliga påföljder för överträdelser av nationella bestämmelser som har utfärdats med tillämpning av direktivet, under förutsättning att påföljderna är effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 26

Kommissionen skall rapportera till rådet och Europaparlamentet om tillämpningen av detta direktiv i medlemsstaterna, bland annat för att identifiera vilka ändringar eller kompletteringar som bör göras. En första rapport skall läggas fram tre år efter det att tidsfristen i artikel 27 har löpt ut. Därefter skall rapporter läggas fram regelbundet med intervaller som skall fastställas senare.

Artikel 27

I denna bestämmelse anges den dag då medlemsstaterna senast skall ha genomfört direktivet i den nationella rätten, nämligen den 31 december 2004. Medlemsstaterna skall omedelbart och systematiskt underrätta kommissionen om ändringar i lagar och andra författningar för detta ändamål och i sådana ändringar införa en hänvisning till detta direktiv.

Artikel 28

I denna artikel anges vilken dag direktivet träder i kraft, på grundval av offentliggörandet i EGT.

Artikel 29

Denna bestämmelse preciserar att direktivet riktar sig till medlemsstaterna, med undantag för Danmark, med stöd av artiklarna 1 och 2 i det protokoll om Danmarks ställning som är fogat till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och Förenade kungariket och Irland, med stöd av artiklarna 1 och 2 i det protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning som är fogat till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, om inte de två sistnämnda medlemsstaterna beslutar annat i enlighet med de förfaranden som anges i ovannämnda protokoll.

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV

om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 63 första stycket punkt 3 a och punkt 4 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag¹⁶,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande¹⁷,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande¹⁸,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande¹⁹, och

av följande skäl:

- (1) För att gradvis inrätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa föreskrivs i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen att det skall beslutas om åtgärder på områdena för asyl, invandring och skydd för tredjelandsmedborgares rättigheter.
- (2) Enligt artikel 63.3 a i fördraget skall rådet besluta om åtgärder som avser invandringspolitiken på området för villkor för inresa och bosättning samt normer för medlemsstaternas förfaranden för att utfärda visering och uppehållstillstånd för längre tid.
- (3) Vid sitt särskilda möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 underströk Europeiska rådet behovet av en tillnärmning av nationell lagstiftning om villkoren för rätt till inresa och vistelse för medborgare i tredje land och uppmanade rådet att, på grundval av förslag från kommissionen, snabbt fatta beslut om detta.
- (4) En av Europeiska gemenskapens målsättningar på området för utbildning och yttre förbindelser är att ge Europa som helhet en ställning som ett världsledande expertiscentrum för utbildning och att bättre dela med sig av kunskapen i världen, vilket bidrar till att sprida värden som mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen, som gemenskapen står för. Ett nyckelinslag i denna strategi är att främja

¹⁶ EGT C [...], [...], s. [...].

¹⁷ EGT C [...], [...], s. [...].

¹⁸ EGT C [...], [...], s. [...].

¹⁹ EGT C [...], [...], s. [...].

tredjelandsmedborgares inresa i och rörlighet inom gemenskapen i studiesyfte. En tillnärmning av medlemsstaternas nationella lagstiftning om villkoren för inresa och vistelse utgör också en del av denna strategi.

- (5) Invandring för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete är som princip tillfällig och oberoende av situationen på arbetsmarknaden. Sådan invandring är ömsesidigt berikande för de personer som drar fördel av den, deras ursprungsland och värdlandet och den bidrar generellt till en ökad förståelse mellan olika kulturer.
- (6) De nya gemenskapsreglerna bygger på definitioner av begreppen studerande, praktikant, utbildnings- eller yrkesutbildningsinstitut och volontärarbete. Dessa begrepp används redan på EU-nivå, särskilt i olika gemenskapsprogram (till exempel Leonardo da Vinci, Sokrates och Europeisk volontärtjänst för ungdomar) som syftar till att främja rörligheten för de berörda personerna.
- (7) Rörligheten för tredjelandsmedborgare som bedriver studier i flera medlemsstater bör underlättas. Det bör också göras lättare för tredjelandsmedborgare som deltar i gemenskapsprogram som syftar till att främja rörligheten inom eller mot Europeiska gemenskapen på området för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete att få inresetillstånd.
- (8) För att beakta kostnaderna för studierna och det faktum att alltför många studerande är tvungna att arbeta under studierna för att kunna finansiera dem, bör reglerna om inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare i studiesyfte omfatta ett begränsat tillträde till arbetsmarknaden.
- (9) Förfarandena för att bevilja inresa och vistelse för studier bör kunna påskyndas, bland annat när det är fråga om rörlighet inom ramen för partnerskap mellan europeiska utbildningsinstitut och utbildningsinstitut i tredje land eller inom ramen för utbytesprogram för elever som administreras av organisationer som godkänts av medlemsstaterna för detta ändamål.
- (10) Det bör göras insatser för att säkerställa öppenhet, för att se till att tredjelandsmedborgare har tillgång till information om de program och institut för utbildning eller yrkesutbildning inom Europeiska gemenskapen som de kan antas till.
- (11) Denna rättsakt respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns såsom allmänna gemenskapsrättsliga principer, bland annat i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
- (12) Eftersom målen för den föreslagna åtgärden, dvs. att inrätta en harmoniserad rättslig ram på gemenskapsnivå i fråga om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för en period som överstiger tre månader, för studier, yrkesutbildning eller volontärarbete, och för medlemsstaternas förfaranden för att utfärda uppehållstillstånd och viseringar som ger tredjelandsmedborgarna tillstånd till inresa och vistelse för dessa ändamål, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går förordningen inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

- (13) Med stöd av artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning, som fogats till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, deltar Danmark inte i beslutet att anta detta direktiv. Direktivet är således inte bindande för eller tillämpligt i Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Kapitel I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1 : Syfte

Syftet med detta direktiv är att definiera

- a) villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för en period som överstiger tre månader, för studier, yrkesutbildning eller volontärbete,
- b) reglerna för medlemsstaternas förfaranden för att utfärda uppehållstillstånd som ger tredjelandsmedborgare tillstånd till inresa och vistelse för dessa ändamål.

Artikel 2: Definitioner

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- a) *tredjelandsmedborgare*: varje person som inte är unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 17.1 i fördraget, inbegripet statslösa personer.
- b) *studerande*: en tredjelandsmedborgare som har beviljats inresa och vistelse på en medlemsstats territorium för att följa ett studieprogram vid ett institut för högre utbildning eller yrkesutbildning.
- c) *studieprogram*: flera på varandra följande kurser på heltid som leder till ett utbildningsbevis, examensbevis eller annat intyg, upp till och med doktorsnivå, eller ett års förberedande studier för högre utbildning.
- d) *elev*: en tredjelandsmedborgare som har beviljats inresa och vistelse på en medlemsstats territorium för att, inom ramen för ett utbytesprogram som genomförs av en organisation som har godkänts av en medlemsstat för detta ändamål med stöd av lagstiftning eller administrativ praxis, följa undervisning vid ett institut för utbildning på högstadie- eller gymnasienivå.
- e) *oavlönad praktikant*: en tredjelandsmedborgare som har beviljats inresa och vistelse på en medlemsstats territorium för att följa en oavlönad yrkesutbildning.
- f) *yrkesutbildning*: ett utbildningsprogram på heltid som syftar till att förvärva eller utveckla en yrkeskompetens, som följs vid ett offentligt eller privat institut för yrkesutbildning som är godkänt eller finansieras av en medlemsstat med stöd av lagstiftning eller administrativ praxis eller vid ett privat eller offentligt företag, och som leder till en yrkeskvalifikation som är erkänd av en medlemsstat med stöd av lagstiftning eller administrativ praxis.

- g) *institut*: ett offentligt eller privat institut för högre utbildning, yrkesutbildning eller utbildning på högstadie- eller gymnasienivå, som är godkänt eller finansieras av en medlemsstat med stöd av lagstiftning eller administrativ praxis.
- h) *volontärprogram*: ett program för konkret, ideell och obetald solidaritetsverksamhet som genomförs av en ideell organisation med allmännyttiga mål som har godkänts av en medlemsstat för detta ändamål med stöd av lagstiftning eller administrativ praxis.

Artikel 3: Tillämpningsområde

1. Bestämmelserna i detta direktiv är tillämpliga på tredjelandsmedborgare, utom när förmånligare bestämmelser är tillämpliga enligt
 - a) bilaterala eller multilaterala avtal som har ingåtts mellan gemenskapen eller gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och ett eller flera tredje länder å andra sidan,
 - b) bilaterala eller multilaterala avtal som har ingåtts mellan en eller flera medlemsstater och ett eller flera tredje länder,
2. Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas möjligheter att anta eller behålla bestämmelser som är förmånligare för de personer som omfattas av direktivet.
3. Bestämmelserna i detta direktiv är inte tillämpliga på
 - a) tredjelandsmedborgare som vistas i en medlemsstat i egenskap av asylsökande eller omfattas av subsidiära skyddsformer eller ordningar för tillfälligt skydd,
 - b) tredjelandsmedborgare vars avvisning har skjutits upp på saklig eller rättslig grund,
 - c) tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till unionsmedborgare som har utövat sin rätt till fri rörlighet inom gemenskapen,
 - d) tredjelandsmedborgare som har ställning som varaktigt bosatta i en medlemsstat enligt rådets direktiv av den [...] om [...] och som utövar sin rätt till bosättning i en annan medlemsstat för att studera eller följa en yrkesutbildning där.

Kapitel II

Villkor för inresa och vistelse

Artikel 4 : Princip

1. Medlemsstaterna får bevilja tredjelandsmedborgare som tillhör de kategorier som anges i artiklarna 6–10 rätt att resa in och vistas på deras territorium endast om ett uppehållstillstånd har utfärdats av deras behöriga myndigheter i enlighet med detta direktiv.

2. Ett uppehållstillstånd enligt detta direktiv får utfärdas endast om det efter en genomgång av handlingarna i ärendet framgår att sökanden uppfyller de villkor för att få ett uppehållstillstånd som anges i artikel 5 och, beroende på vilken kategori sökanden tillhör, artiklarna 6, 7, 8, 9 eller 10.

Artikel 5 : Allmänna villkor

1. Medlemsstaterna får utfärda ett uppehållstillstånd enligt detta direktiv till en tredjelandsmedborgare endast om denne, utöver de särskilda villkor som gäller för den kategori av personer som anges i artiklarna 6, 7, 8, 9 eller 10 som han tillhör, uppfyller följande villkor:
 - a) Tredjelandsmedborgaren skall förevisa ett giltigt pass eller motsvarande resehandlingar och, om han är underårig enligt den mottagande medlemsstatens interna lagstiftning, föräldrars tillstånd till den planerade vistelsen.
 - b) Tredjelandsmedborgaren skall ha en sjukförsäkring som täcker samtliga risker i den mottagande medlemsstaten.
 - c) Tredjelandsmedborgaren får inte betraktas som ett hot mot allmän ordning, säkerhet eller hälsa och skall, i förekommande fall, lägga fram den handling som medlemsstaten kräver som bevis för detta. Hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa skall uteslutande bygga på den berörda tredjelandsmedborgarens personliga uppträdande.
 - d) Om medlemsstaten så begär skall tredjelandsmedborgaren lägga fram bevis för betalning av de avgifter som enligt artikel 22 i detta direktiv krävs för prövningen av ansökan om uppehållstillstånd.
2. Medlemsstaterna skall underlätta utfärdandet av uppehållstillstånd och, i förekommande fall, de viseringar som de kräver, till de tredjelandsmedborgare som avses i artiklarna 6–10 och som deltar i gemenskapsprogram som främjar rörligheten till eller inom Europeiska unionen.

Artikel 6 : Särskilda villkor för studerande

1. Medlemsstaterna får utfärda ett uppehållstillstånd för studerande till en tredjelandsmedborgare endast om denne, utöver de generella villkoren i artikel 5, uppfyller följande villkor:
 - a) Den studerande skall vara antagen vid ett institut för högre utbildning eller yrkesutbildning för att följa ett studieprogram. Den studerande skall bevisa att detta villkor är uppfyllt, bland annat genom att förevisa ett slutligt antagningsbesked, ett inskrivningsbevis eller ett bevis för att han har antagits med förbehåll för att det fattas ett beslut om erkännande av hans utländska examensbevis eller att han klarar ett antagningsprov.

- b) Den studerande skall bevisa att han under vistelsen kommer att ha tillräckliga tillgångar för att bekosta sitt uppehälle, sina studier och sin återresa. Medlemsstaterna skall offentliggöra det minsta månatliga belopp som de kräver att en person som studerar på territoriet i princip skall råda över, vilket dock inte får påverka medlemsstaternas möjlighet att göra en enskild prövning av situationen i varje enskilt fall.
 - c) Om medlemsstaten så begär skall den studerande ha tillräckliga kunskaper i undervisningsspråket för det studieprogram som han följer.
 - d) Om medlemsstaten så begär skall den studerande lägga fram bevis för betalning av de inskrivningsavgifter som institutet kräver.
2. Studerande som automatiskt omfattas av en sjukförsäkring när de är inskrivna vid ett institut skall anses uppfylla villkoret i artikel 5.1 b.
 3. Medlemsstaterna skall fastställa vilka institutioner och vilka typer av kurser som ger en tredjelandsmedborgare som uppfyller villkoren i punkt 1 b och, i förekommande fall, punkt 1 d, möjlighet att ansöka om ett uppehållstillstånd för studerande i syfte att lära sig ett språk.

Artikel 7 : Rörlighet för studerande

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 11.2 c och d, artiklarna 15 och 16 samt artikel 20.2, skall en tredjelandsmedborgare som har ett uppehållstillstånd för studerande, utfärdat av en medlemsstat, och som antingen vill följa en del av sitt pågående studieprogram eller komplettera ett avslutat studieprogram med ett annat program i en annan medlemsstat, av den sistnämnda medlemsstaten få ett uppehållstillstånd för studerande inom 30 dagar från det att ansökan lämnades in

- a) om han uppfyller villkoren i artiklarna 5 och 6 vad gäller den medlemsstaten och
- b) tillsammans med sin ansökan om uppehållstillstånd har skickat in fullständiga uppgifter om sina avlagda akademiska studier och, i förekommande fall, bevis för att det nya studieprogram som han avser följa verkligen kompletterar det program som han redan har avslutat.

Den medlemsstat där den studerande har beviljats inresa och vistelse skall till den medlemsstat där ansökan lämnats in översända uppgifter om den studerandes avlagda studier vid institut som är belägna på den medlemsstatens territorium.

Artikel 8 :

Särskilda villkor för elever som deltar i ett utbytesprogram

1. Medlemsstaterna får utfärda ett uppehållstillstånd för utbyteselever till en tredjelandsmedborgare endast om denne, utöver de generella villkoren i artikel 5, uppfyller följande villkor:
 - a) Eleven skall ha minst den minimiålder och högst den maxiålder som den berörda medlemsstaten har fastställt.

- b) Eleven skall lägga fram bevis för att han har antagits vid ett institut för utbildning på högstadie- eller gymnasienivå.
 - c) Eleven skall lägga fram bevis för att han deltar i ett utbytesprogram för elever som genomförs av en organisation som har godkänts av den berörda medlemsstaten för detta ändamål med stöd av lagstiftning eller administrativ praxis.
 - d) Eleven skall lägga fram bevis för att organisationen för elevutbyte påtar sig det fulla ansvaret för honom under hela hans vistelse på den berörda medlemsstatens territorium, särskilt vad gäller kostnaderna för uppehälle, studier, hälsa och återresa.
 - e) Eleven skall under hela sin vistelse bo i en familj som uppfyller de villkor som har fastställts av den berörda medlemsstaten och som har valts ut enligt reglerna i det utbytesprogram som eleven deltar i.
2. Medlemsstaterna får begränsa utfärdandet av uppehållstillstånd för utbyteselever till medborgare i de tredje länder som erbjuder medlemsstatens medborgare motsvarande möjligheter.

Artikel 9 : Särskilda villkor för oavlönade praktikanter

Medlemsstaterna får utfärda ett uppehållstillstånd för oavlönade praktikanter till en tredjelandsmedborgare endast om denne, utöver de generella villkoren i artikel 5, uppfyller följande villkor:

- a) Praktikanten skall ha ingått ett utbildningsavtal, som i förekommande fall har godkänts av den berörda medlemsstatens behöriga myndighet med stöd av lagstiftning eller administrativ praxis, avseende en oavlönad praktik vid ett offentligt eller privat företag eller vid en offentlig eller privat institution för yrkesutbildning, som har godkänts av en medlemsstat med stöd av lagstiftning eller administrativ praxis.
- b) Praktikanten skall bevisa att han under vistelsen kommer att ha tillräckliga tillgångar för att bekosta sitt uppehälle, sin praktik och sin återresa. Medlemsstaterna skall offentliggöra det minsta månatliga belopp som de i princip kräver att en person som följer en oavlönad yrkesutbildning skall råda över, vilket dock inte får påverka medlemsstaternas möjlighet att göra en enskild prövning av varje enskild sökandes situation.
- c) Om medlemsstaten så begär skall praktikanten följa en introduktion i språket, för att förvärva de språkkunskaper som är nödvändiga för att kunna genomföra praktiken.

Artikel 10 : Särskilda villkor för volontärer

Medlemsstaterna får utfärda ett uppehållstillstånd för volontärer till en tredjelandsmedborgare endast om denne, utöver de generella villkoren i artikel 5, uppfyller följande villkor:

- a) Volontären skall ha minst den minimiålder och högst den maxiålder som den berörda medlemsstaten har fastställt.

- b) Volontären skall lägga fram ett avtal som har ingåtts med den organisation i den berörda medlemsstaten som ansvarar för det volontärprogram som han deltar i, med en beskrivning av arbetsuppgifter, den vägledning volontären kommer att få under utförandet av arbetsuppgifterna, arbetstider, de tillgångar som avsatts för att täcka hans resa, kost, logi, transport och fickpengar under hela vistelsen och, i förekommande fall, den utbildning han kommer att följa för att kunna utföra uppgifterna korrekt.
- c) Volontären skall lägga fram bevis för att den organisation som ansvarar för det volontärprogram som han deltar i har tecknat en ansvarsförsäkring för hans verksamhet och påtar sig det fulla ansvaret för honom under hela vistelsen på den berörda medlemsstatens territorium, särskilt vad gäller kostnaderna för uppehålle, hälsovård och återresa.
- d) Volontären skall följa en introduktion i den mottagande medlemsstatens språk, historia och politiska och sociala struktur.

Kapitel III

Uppehållstillstånd

Artikel 11 : Uppehållstillstånd för studerande

1. Förutom om den studerande har antagits med förbehåll för att det fattas ett beslut om erkännande av hans utländska examensbevis eller att han klarar ett antagningsprov, skall ett uppehållstillstånd för studerande vara giltigt under en period på minst ett år, som får förlängas för ett år i taget om innehavaren fortfarande uppfyller villkoren i artiklarna 5 och 6. Om det studieprogram som den studerande följer har en kortare varaktighet än ett år, skall uppehållstillståndet vara giltigt under studieperioden.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 15 och 16, får medlemsstaterna besluta att inte förnya eller att återkalla ett uppehållstillstånd för studerande om innehavaren
 - a) har beviljats inresa och vistelse med förbehåll för att han klarar ett antagningsprov vid det utbildningsinstitut där han önskar studera, och underlåter att lägga fram ett inskrivningsintyg,
 - b) har beviljats inresa och vistelse med förbehåll för att det fattas ett beslut om erkännande av hans utländska examensbevis, och underlåter att lägga fram ett sådant beslut,
 - c) inte iakttar de inskränkningar i rätten att arbeta som föreskrivs i artikel 18 i detta direktiv,
 - d) inte gör tillräckliga framsteg med sina studier. Medlemsstaten får vägra att förnya ett uppehållstillstånd av detta skäl endast genom ett beslut som är särskilt motiverat och bygger på ett yttrande som skall inhämtas på förhand från utbildningsinstitutet, förutom om institutet inte har besvarat en begäran om yttrande inom rimlig tid.

Artikel 12 : Uppehållstillstånd för utbyteselever

Ett uppehållstillstånd för utbyteselever får endast utfärdas för en period på högst ett år utan möjlighet till förlängning.

Artikel 13 : Uppehållstillstånd för oavlönade praktikanter

1. Ett uppehållstillstånd för oavlönade praktikanter skall vara giltigt under hela praktikens varaktighet men giltighetstiden får i princip inte överstiga ett år. I undantagsfall får giltighetstiden förlängas en gång, för en period som inte får överstiga den tid som är nödvändig för att förvärva en yrkeskvalifikation som erkänns av en medlemsstat med stöd av lagstiftning eller praxis, under förutsättning att innehavaren fortfarande uppfyller villkoren i artiklarna 5 och 9.
2. Ett uppehållstillstånd för oavlönade praktikanter får återkallas om innehavaren inte iakttar de inskränkningar i rätten att arbeta som föreskrivs i artikel 18.

Artikel 14 : Uppehållstillstånd för volontärer

Ett uppehållstillstånd för volontärer får endast utfärdas för en period på högst ett år utan möjlighet till förlängning.

Artikel 15 : Återkallelse

1. Medlemsstaterna får återkalla uppehållstillstånd eller viseringar som har utfärdats med stöd av detta direktiv om det visar sig att innehavaren inte uppfyllde eller inte längre uppfyller villkoren för inresa och vistelse i artikel 5 och, beroende på vilken kategori innehavaren tillhör, artiklarna 6–10.
2. Medlemsstaterna får återkalla uppehållstillstånd eller viseringar av hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa skall uteslutande bygga på den berörda tredjelandsmedborgarens personliga uppträdande. Den berörda medlemsstatens behöriga myndighet får inte avslå en ansökan om förnyelse av ett uppehållstillstånd, återkalla ett uppehållstillstånd eller avvisa/utvisa någon från territoriet endast på grund av sjukdom eller invaliditet som uppkommit efter det att uppehållstillståndet har utfärdats.

Artikel 16 : Falska grunder

De behöriga myndigheterna skall återkalla alla uppehållstillstånd eller viseringar som har utfärdats med stöd av detta direktiv om de har erhållits på falska grunder.

Kapitel IV

Tredjelandssmedborgares rättigheter

Artikel 17 : Rättigheter som beviljas alla kategorier av tredjelandssmedborgare som omfattas av detta direktiv

Innehavaren av ett giltigt uppehållstillstånd som har utfärdats med stöd av detta direktiv har rätt att resa in och vistas i den medlemsstat som har utfärdat uppehållstillståndet; om medlemsstaterna utfärdar uppehållstillstånd endast på sitt territorium och kräver att tredjelandssmedborgare har en visering vid sin första inresa på territoriet, skall de underlätta för dem att få de viseringar som krävs.

Artikel 18 : Studerande och oavlönade praktikanter arbete

Studerande får bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare, under förutsättning att de regler som gäller för det valda yrket iakttas, utanför den tid som tas i anspråk av studieprogrammet. Varje medlemsstat skall fastställa det högsta tillåtna antalet arbetstimmar, mellan 10 och 20 timmar per vecka. Denna begränsning gäller inte under semesterperioder.

Medlemsstaterna får välja att inte bevilja denna rättighet under det första året av vistelsen och att återkalla rättigheten om den studerande inte gör tillräckliga framsteg med sina studier.

Medlemsstaterna får ge oavlönade praktikanter tillstånd att arbeta inom samma gränser som de som gäller för studerande, men de får inte vara direkt eller indirekt anställda av det företag som de har ingått ett utbildningsavtal med enligt artikel 9 a.

Medlemsstaterna får kräva att studerande och oavlönade praktikanter, eventuellt på förhand, till en myndighet som medlemsstaten utser anmäler att de utövar en verksamhet som anställd eller egenföretagare. En skyldighet att anmäla, eventuellt på förhand, får även åläggas deras arbetsgivare.

Kapitel V

Förfarande och öppenhet

Artikel 19 : Inlämnande av ansökningar om uppehållstillstånd

Ansökningar om uppehållstillstånd skall lämnas in via medlemsstatens behöriga representation i det land där sökanden vistas lagligen eller direkt på den berörda medlemsstatens territorium, om sökanden har fått tillstånd att vistas där för en period som överstiger tre månader. Med avvikelse från detta får en medlemsstat pröva en ansökan som inte har lämnats in i enlighet med denna artikel.

Artikel 20 : Rättssäkerhetsgarantier

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7, skall beslut om ansökningar om uppehållstillstånd eller förnyelse av uppehållstillstånd fattas och delges med sökanden inom 90 dagar från den dag ansökan lämnades in.

- 2 Om de upplysningar som lagts fram till stöd för ansökan är otillräckliga, skall de behöriga myndigheterna underrätta sökanden om vilka kompletterande upplysningar som måste lämnas. Tidsfristen i punkt 1 skall avbrytas till dess att myndigheterna har fått de begärda upplysningarna.
3. En tredjelandsmedborgare har rätt att väcka talan vid domstol i den berörda medlemsstaten mot alla beslut om att avslå en ansökan om uppehållstillstånd eller visering och om att ändra, inte förnya eller återkalla ett uppehållstillstånd eller en visering. Sådana beslut skall innehålla en motivering som bygger på objektiva och kontrollerbara kriterier och skall ange hur och inom vilken tid beslutet kan överklagas.

Artikel 21 : Påskyndat förfarande för utfärdande av uppehållstillstånd för studerande och utbyteselever

Ett avtal om inrättande av ett påskyndat förfarande, enligt vilket uppehållstillstånd eller viseringar utfärdas i den berörda tredjelandsmedborgarens namn, kan ingås mellan den behöriga myndighet i en medlemsstat som är ansvarig för inresa och vistelse för studerande eller elever som är tredjelandsmedborgare å ena sidan och ett institut för högre utbildning eller yrkesutbildning eller en organisation som genomför utbytesprogram för elever och som har godkänts för detta ändamål av den berörda medlemsstaten med stöd av lagstiftning eller praxis, å andra sidan.

Ett sådant avtal skall särskilt innehålla

- a) närmare bestämmelser om hur institutet eller organisationen för elevutbyte på medlemsstatens vägnar skall kontrollera att villkoren för inresa och vistelse på territoriet iakttas, utan att det påverkar medlemsstaternas behörighet enligt detta direktiv,
- b) närmare bestämmelser om hur institutet eller organisationen för elevutbyte skall lämna in ansökningar om uppehållstillstånd och om hur den behöriga myndigheten skall utfärda uppehållstillstånd eller viseringar inom ramen för detta förfarande,
- c) den tidsfrist inom vilken uppehållstillstånd eller viseringar skall utfärdas; tidsfristen skall vara kortare än den som anges i artikel 20.1 och skall börja löpa det datum då institutet eller organisationen för elevutbyte lämnar in ansökan om uppehållstillstånd,
- d) en möjlighet att häva avtalet om det skulle visa sig att de tredjelandsmedborgare som har fått tillstånd till inresa och vistelse inom ramen för detta förfarande inte längre uppfyller villkoren för vistelsen, och
- e) om det är fråga om ett avtal som har ingåtts med en organisation för elevutbyte, de villkor, särskilt finansiella, som organisationen måste uppfylla inom ramen för detta förfarande och de regler som gäller för det ansvar för eleven som åvilar organisationen under hela dennes vistelse på den berörda medlemsstatens territorium.

Artikel 22 : Avgifter

Medlemsstaterna får kräva att sökandena betalar avgifter för prövningen av ansökningar om uppehållstillstånd enligt detta direktiv. Avgifterna får inte överstiga de faktiska administrativa kostnaderna.

Artikel 23 : Öppenhet

Varje medlemsstat skall se till att tillhandahålla allmänheten uttömmande och regelbundet uppdaterad information, särskilt via Internet, om de institut som avses i artikel 2 g, om de studiekurser som tredjelandsmedborgare kan antas till samt om de villkor och förfaranden som gäller för inresa och vistelse på medlemsstatens territorium i studiesyfte.

Kapitel VI

Slutbestämmelser

Artikel 24: Förbud mot diskriminering

Medlemsstaterna skall genomföra bestämmelserna i detta direktiv utan diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

Artikel 25: Påföljder

Medlemsstaterna skall föreskriva påföljder för överträdelser av nationella bestämmelser som har utfärdats med tillämpning av detta direktiv och skall vidta de åtgärder som krävs för att se till att dessa påföljder tillämpas. Påföljderna skall vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna skall anmäla dessa bestämmelser till kommissionen senast den dag som anges i artikel 27, och alla senare ändringar som gäller dem så snart som möjligt.

Artikel 26 : Rapport

Kommissionen skall regelbundet, första gången senast tre år efter den dag som anges i artikel 27, rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv i medlemsstaterna och föreslå eventuella ändringar som krävs.

Artikel 27 : Genomförande

Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 31 december 2004. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 28 : Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Artikel 29 : Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den

*På rådets vägnar
Ordförande*